JURRYT VAN DE VOOREN

AMSTERDAM 1928

HET ONBEKENDE VERHAAL VAN DE NEDERLANDSE OLYMPISCHE SPELEN

Balans

Hoewel de Tweede Kamer niet wilde meebetalen aan het 'heidensch' sportfestijn, werden de eerste en enige Olympische Spelen in Nederland een enorm succes, mede dankzij een grote publieksactie. Op een bijeenkomst in het Olympisch Stadion, enkele maanden later, keken de organisatoren dan ook tevreden terug tijdens de onthulling van een gedenksteen. In een holle ruimte achter die steen werd een oorkonde bevestigd, als boodschap voor de toekomst: 'Een herinnering aan de schoone en groote dagen toen Hollandsche sportmenschen den naam van ons land door de wereld lieten schallen.'

Jurryt van de Vooren ontdekte 84 jaar later deze vergeten oorkonde. In *Amsterdam 1928* kijkt hij in 28 onvergetelijke sportverhalen terug op de Olympische Spelen in Nederland. Deze Spelen hebben op de gekste plekken hun sporen achtergelaten. Zo zullen maar weinig mensen weten dat het parkeerbord bij de openingsceremonie in 1928 is geïntroduceerd – waarna het de hele wereld is overgegaan.

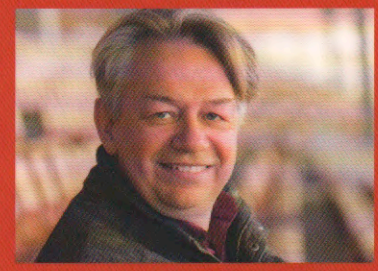

JURRYT VAN DE VOOREN (1969) is sporthistoricus en maker van de *Bosatlas van het Nederlandse voetbal*. Hij is eigenaar van de website Sportgeschiedenis.nl en maakt een serie boeken over verschillende sporten in Amsterdam. Hij is tevens al meer dan twintig jaar de enige Amsterdammer die is afgestudeerd op Feyenoord.

WWW.UITGEVERIJBALANS.NL

9 789460 038785

Leden van de nationale hockeyploeg uit Brits-Indië, die vanwege hun virtuoze spel uitgroeiden tot één van de grootste sensaties van de Olympische Spelen in Amsterdam.

8
DE DOORBRAAK VAN HOCKEY

Op 26 april 1928 werd achter gesloten deuren de eerste wedstrijd in het Olympisch Stadion gespeeld. Hockeyers van een Amsterdams selectieteam en het elftal van Brits-Indië speelden een proefwedstrijd, drie weken voor aanvang van het olympisch hockeytoernooi. 'Zelfs geen fotograaf mag zijn onbescheiden toestel daar binnenvoeren,' schreef *De Revue der Sporten*, die gelukkig wel een schrijvende medewerker naar binnen smokkelde. Zo weten we dat de Amsterdammers binnen drie minuten met 2-0 achterstonden om met 15-2 te verliezen. 'Hun samenspel en balbehandeling,' oordeelde *De Revue* over Brits-Indië, 'waren zoo af en volmaakt, dat er voor de Amsterdammers geen houden aan was.'

Nederlandse spelregels

De officiële ingebruikneming van het Olympisch Stadion op 17 mei 1928 was ook met een hockeywedstrijd. Nederland speelde tegen Frankrijk en won met 5-0. 'Onzen hockeyspelers komt de eer toe,' meende *De Revue*, 'het Stadion met een fraaie overwinning te hebben ingewijd.'

Het Nederlandse hockeyteam maakte zo in eigen land zijn debuut op de Olympische Spelen. In 1920 had de Nederlandse Hockeybond de uitnodiging voor deelname aan het olympische hockeytoernooi in Antwerpen nog afgewezen, omdat de spelregels in ons land anders waren dan in de rest van de wereld. Nederlandse hockeyers speelden toentertijd niet met de witte bal, maar met een zachte, oranje bal – bekend als 'de sinaasappel' of 'de Scheurleer-bal'. Verder was er geen slagcirkel en waren Nederlandse hockeyteams samengesteld uit *mixed teams* van mannen en vrouwen – net als in het korfbal. De hockeystick ten slotte had twee platte kanten. Zo waren er de Nederlandse hockeyregels tegenover de internationale of Engelse hockeyregels – onverenigbaar op één veld.

Bij de oprichting van de Hockeybond in 1898 golden nog de internationale regels, maar tien jaar later werden zowel de Nederlandse als internationale regels toegestaan – erg ingewikkeld voor een buitenstaander. In 1913 werd de oranje bal verplicht gesteld en de strafcirkel afgeschaft, met als gevolg dat het Nederlandse hockey in een internationaal isolement terechtkwam. De sport gedroeg zich als een sekte en was daarom onbekend bij het grote publiek. *De Nieuwe Rotterdamsche Courant* omschreef deze situatie treffend op 8 november 1913: 'Men speelt hier een soort hockey van eigen maaksel.'

In aanloop naar de Spelen van 1928 groeide het verzet tegen de Nederlandse regels, want onder die omstandigheden kon Nederland niet eens meedoen aan het eigen olympische hockeytoernooi. De Hockeybond experimenteerde op 14 april 1925 in het Amsterdamse Stadion met de internationale regels in een wedstrijd tussen Amsterdam en Nottingham. 'Het Bonds-

bestuur is door het vertoonde internationale spel in zijn overtuiging gesterkt, dat deze speelwijze het hockeyspel tot veel hooger plan verheft en ongetwijfeld den weder-opbloei onzer sport zal bevorderen. Het Bondsbestuur wenscht dan ook de beoefening van het internationale spel voortgang te doen vinden.'

Het glanspunt der Olympische Spelen

Door deze beleidswijziging kon Nederland op 17 mei 1928 eindelijk eens aan een internationaal hockeytoernooi meedoen, in eigen land nog wel. Sterker, het bleek de doorbraak voor deze sport in ons land. De eerste wedstrijd tegen Frankrijk trok nog maar vierduizend toeschouwers, maar negen dagen later speelde Nederland tegen Brits-Indië de finale voor bijna veertigduizend toeschouwers. De aanmoedigingen waren kilometers ver te horen, met 'een oorverdoovend geloei en gebrul' en 'lawaai dat hooren en zien deed vergaan'. De Nederlanders verloren met 3-0, maar dat was niet erg, omdat Brits-Indië onaantastbaar was in 1928. Het werd in ieder geval geen 15-2 meer, zoals op 26 april. *Het Vaderland* keek tevreden terug: 'Nooit te voren heeft een Nederlandsch hockey-team zulk schitterend spel gedemonstreerd. Zeer velen beschouwen nu nog de slot-apotheose der hockeyers in het Olympisch stadion als hét glanspunt der Olympische Spelen te Amsterdam.'

Dat er in 1928 inderdaad een doorbraak van het hockey is geweest, tonen de cijfers aan van de Databank Sport van onderzoeksinstituut Huygens ING. Tot en met 1927 werden er 135 clubs in heel Nederland opgericht; van 1928 tot en met 1940

De hockeyfinale tussen Nederland en Brits-Indië in een uitverkocht stadion. Het is nog steeds de best bezochte hockeywedstrijd ooit in Nederland.

waren dat er 164. Als we de gemiddelden per jaar nemen, zien we de stijging pas echt goed. In de eerste periode werden er per jaar gemiddeld 3,75 nieuwe clubs opgericht. Van 1928 tot en met 1940 waren dat er 13,7 – bijna een verviervoudiging!

De Amsterdamse hockeyclub Pinoké is een mooi voorbeeld van de nalatenschap van de Olympische Spelen van 1928. Pinoké is een fusieclub van de vooroorlogse Pinokkio en Oh Kay – de laatste ook vaak geschreven als O.K. of Oké. Als oprichtingsdatum houdt Pinoké 23 januari 1929 aan, de dag waarop Oh Kay begon. Er is echter een oudere melding van het bestaan van deze club, volgens *Het Algemeen Handelsblad* van 18 oktober 1928 schreef Oh Kay zich toen in als nieuw lid van de Noord-Hollandschen Hockey-Bond – slechts vier maanden na het olympische hockeytoernooi van Amsterdam.

Het Nederlandse hockey heeft daarmee veel te danken aan de Olympische Spelen van 1928. Met als belangrijkste les dat het voor een sport heel handig is om met dezelfde regels te spelen als de rest van de wereld.